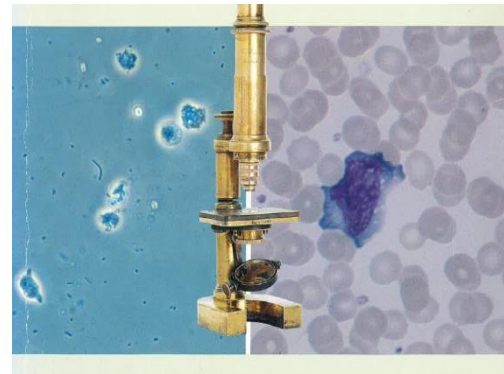

Urinmikroskopi og mikroskopi af wet smear i almen praksis

Flemming Schønning Rosenvinge
Gitte Nyvang Hartmeyer
Læger
KMA, OUH

Louise H. Pedersen

Bioanalytikerunderviser
KMA, OUH

Urinvejsinfektion i almen praksis

- 2-5% af alle henvendelser i almen praksis
- Cystitis:
  - Dysuri
  - Pollakisuri
  - Smerter over blæren
  - Nyopstået inkontinens
  - Blæretømningsbesvær
  - Hæmaturi
  - Evt. feber
  - Børn: Feber, mavesmerter, opkastninger, dårlig trivsel etc.
- Komplikationer:
  - Ascenderende UVI (især akut pyelonephritis)
  - Sepsis

Urinvejsinfektion

definitioner

- **Akut ukompliceret bakteriel cystitis**
  - Bakteriuri + symptomer
- **Kompliceret UVI**
  - Bakteriuri + symptomer
  - Børn
  - Mænd
  - Gravide
  - Sten, afløbshindring, misdannelser etc.
  - Kroniske sygdomme
  - Recidiverende UVI
  - Ascenderende UVI
  - IKKE alle postmenopausale kvinder
- **Asymptomatisk bakteriuri (ikke UVI)**
  - Signifikant bakteriuri uden symptomer (20% af kvinder og 10% af mænd > 65 år)

Akut uretralt syndrom:
Urinvejsinfektion
diagnostik
chlamydia, herpes, candida,
gonore, østrogenmangel,
irritation, kuldeeksposition etc.
(UVI med $< 10^5$ bakterier pr.ml.)

Klinik

50% med symptomer på UVI har ikke signifikant bakteriuri

Stiks

Mikroskopi

Dyrkning

Dyrkning og resistensbestemmelse

Identifikation og resistensbestemmelse

AP

KMA

Akut ukompliceret cystitis

Kompliceret UVI

Urinvejsinfektion

Diagnostik- Prøvetagning

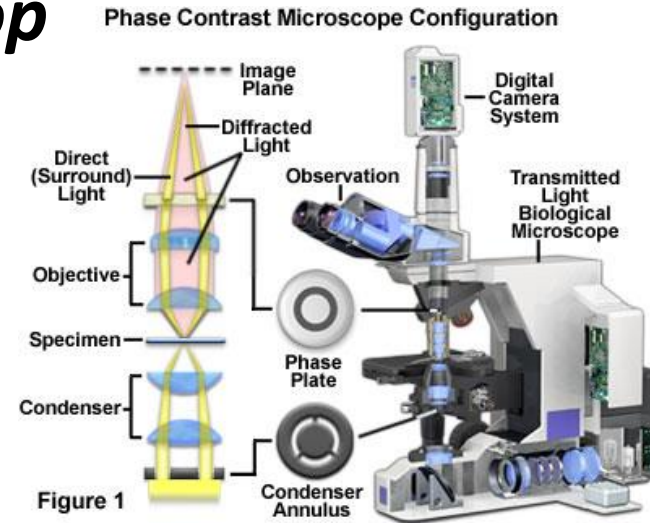
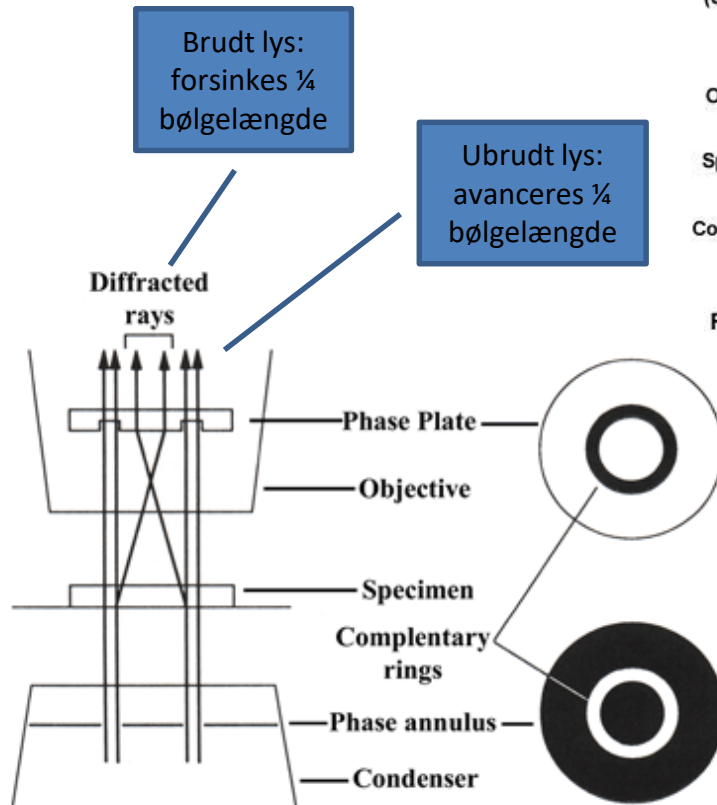
- Morgenurin – eller mindst to timer siden sidste vandladning
- Midtstråleurin
- Afvaskning er ikke nødvendig
- Engangsbæger ved undersøgelse i praksis (undersøges straks eller opbevares ved 5°C)
- Borsyreglas hvis forsendelse til KMA

Urinmikroskopi

- UVI er en hyppig problemstilling
- Simpel og hurtig undersøgelse
- Billig
- Kan udføres mens patienten venter
- Rimelig sensitivitet ($\geq 10^5$).
- God specificitet (hvis man kan)
- Den bakteriologiske ætiologi kan vurderes

Fasekontrast mikroskop

Urinmikroskopi

procedure

- Fasekontrastmikroskopi ved 400x
- Frisk urin (ingen centrifugering)
- Kapillærrør + Objektglas + Dækglas

- Se efter leukocytter og bakterier (+ epitelceller, erythrocytter mm)
- 20 synsfelter

Urinmikroskopi resultat

Pyuri

	Leukocytter /synsfelt	Bakterier og svampe /synsfelt
Nok (måske) UVI	≥ 1	≥ 1
Måske UVI	≥ 1	< 1
Bakteriuri - Næppe UVI	< 1	≥ 1
Næppe UVI	< 1	< 1

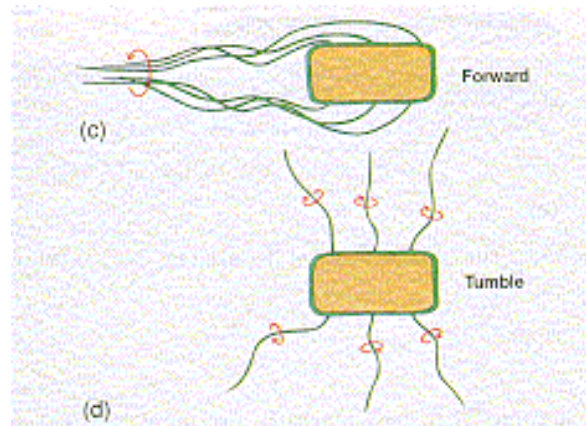
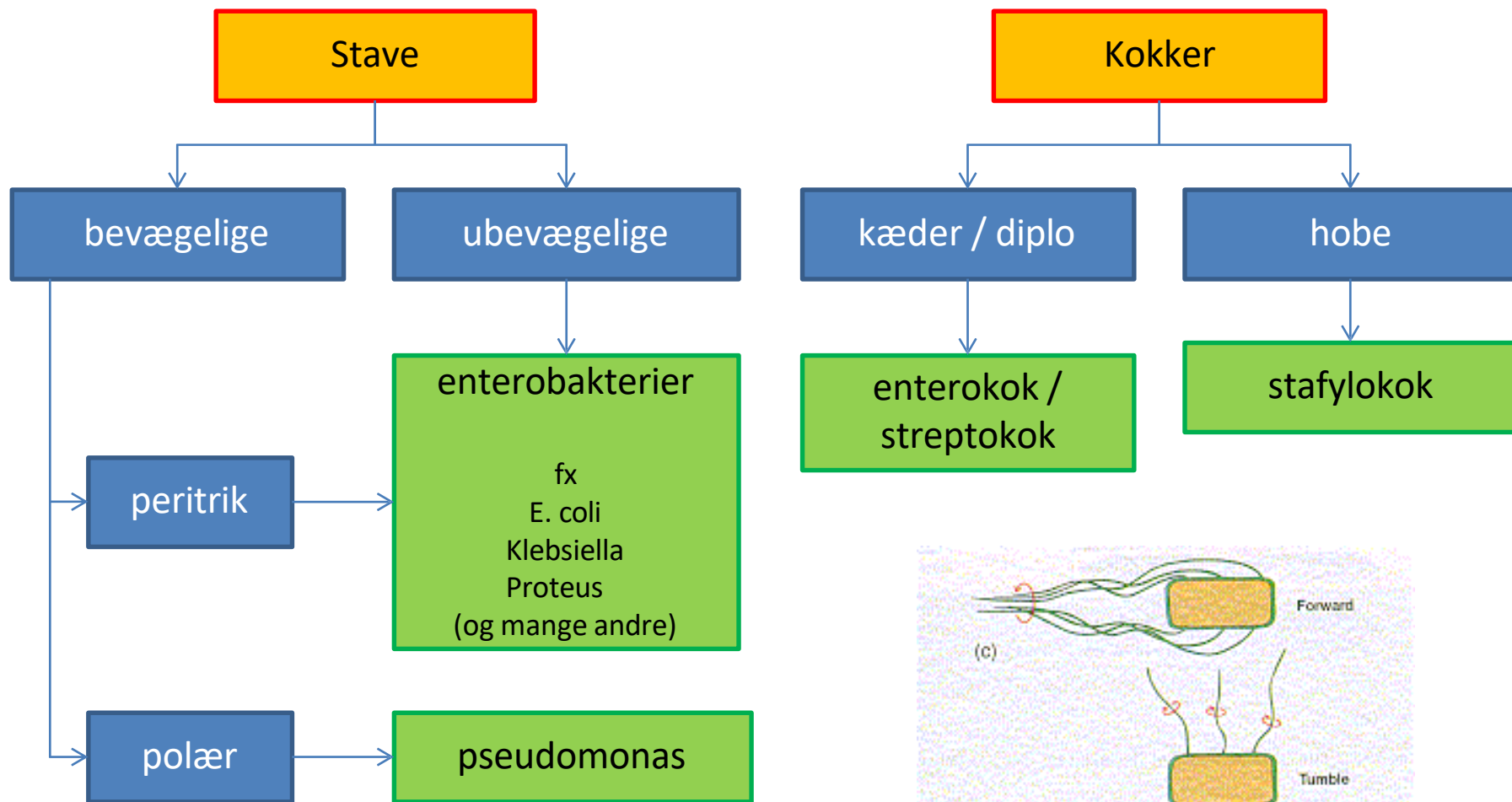
$\geq 10^5$ bakt/mL

10e6 : 10 pr. synsfelt
10e5 : 1 pr. synsfelt
10e4 : 1 pr. 10 synsfelter
10e3 : 1 pr. 100 synsfelter

Leukocytter går til grunde i løbet af en time

Urinmikroskopi

resultat

Skema til tolkning af mikroskopi

Tabel 1 / Bakteriernes morfologi og naturlige resistensmønstre (fra Højbjerg et al: Mikrobiologisk diagnostik i almen praksis – en praktisk vejledning, Urinvejsinfektioner. Fluor vaginalis. Leo Pharma Nordic 2010 (4)).

Morfologi <i>*) Bakteriernes flageller (svingtråde) ses ikke ved mikroskopi</i>	Eksempler på bakterieart	Naturligt resistensmønster (resistens kan dog udvikles for et eller flere stoffer)
Peritrikt bevægelig stav (tumbler, slår kolbøtter)	 • <i>E. coli</i>	Følsom for sulfonamid, ampicillin og mecillinam
Ubevægelig stav	 <i>Klebsiella</i>	Følsom for sulfonamid og mecillinam, altid resistent for ampicillin
Polært bevægelig stav (hurtige bevægelser i lige linje som en raket eller en skøjteløber)	 <i>Pseudomonas</i>	Resistent for de almindelige perorale antibiotika, ses ofte ved afløbshindring, blærekateter eller kompliceret UVI
Kokker i kæde (kokker bevæger sig ikke)	 Enterokokker	Følsom for ampicillin og nitrofurantoin, intermedært følsom for trimetoprim, altid resistent for sulfonamid og mecillinam
Kokker i hobe Meget små, ligner næsten »grums« (kokker bevæger sig ikke)	 Stafylokokker	Følsom for sulfonamid, altid resistent for mecillinam, de fleste stammer har erhvervet resistens for ampicillin
Gærceller meget større end bakterier, evt. med knopskydning (gærceller bevæger sig ikke)	 <i>Candida</i> -arter	Resistent for antibiotika, ses ved blærekateter og afløbshindring, kan være slutresultat af talrige antibiotikakure
Stave, kokker og evt. gærceller	 Blandingsflora	Ses ved blærekateter og afløbshindring
	Tilblanding	Dårlig prøvetagning med tilblanding af bakterier fra hud eller slimhinder

Mecillinam
Nitrofurantoin
Trimethoprim
Sulfonamid

Ampicillin
Nitrofurantoin

Nitrofurantoin
Trimethoprim
Sulfonamid

- Diagnosen UVI kan ikke stilles på klinik alene – diagnostik er nødvendig
- Fund af bakterier i en urinprøve betyder ikke UVI
- Man må ikke tage prøver på patienter uden symptomer (men enkelte undtagelser)
- Man må ikke behandle asymptomatisk bakteriuri (men enkelte undtagelser)
- Forkert prøvetagning, -opbevaring og -transport giver falsk positive resultater

Urinmikroskopi

resultat

0-1 pr. synsfelt

Lille kerne, stort cytoplasma
Kommer ofte fra uretra, vagina
eller genitalia externa

epitelcelle

Normal urin

slimtråd

Slimtråde er et normalt fund

blæreepitelceller

Blæreepitelceller er mindre end epitelceller fra vagina og uretra

2-4 x størrelsen af en leukocyt

Højt antal kan bl.a. ses ved cystitis og neoplasi.

Normal urin

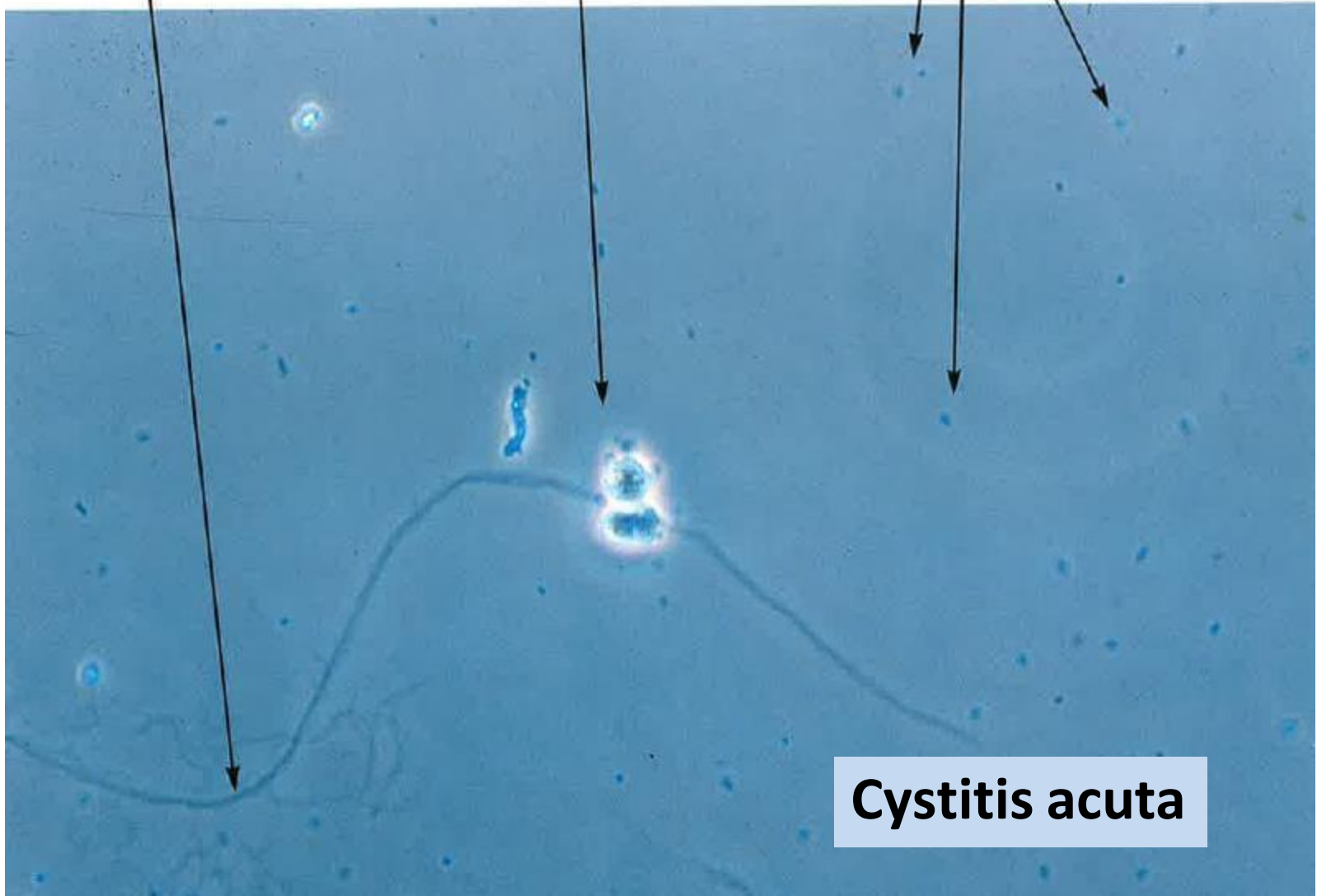
slimtråd

leucocyter

bakterier

Pyuri

> 10e5 /ml

Cystitis acuta

clue cell

bakterier

artefakt

leucocyter

Vaginal kontaminering

Prøven bør gentages

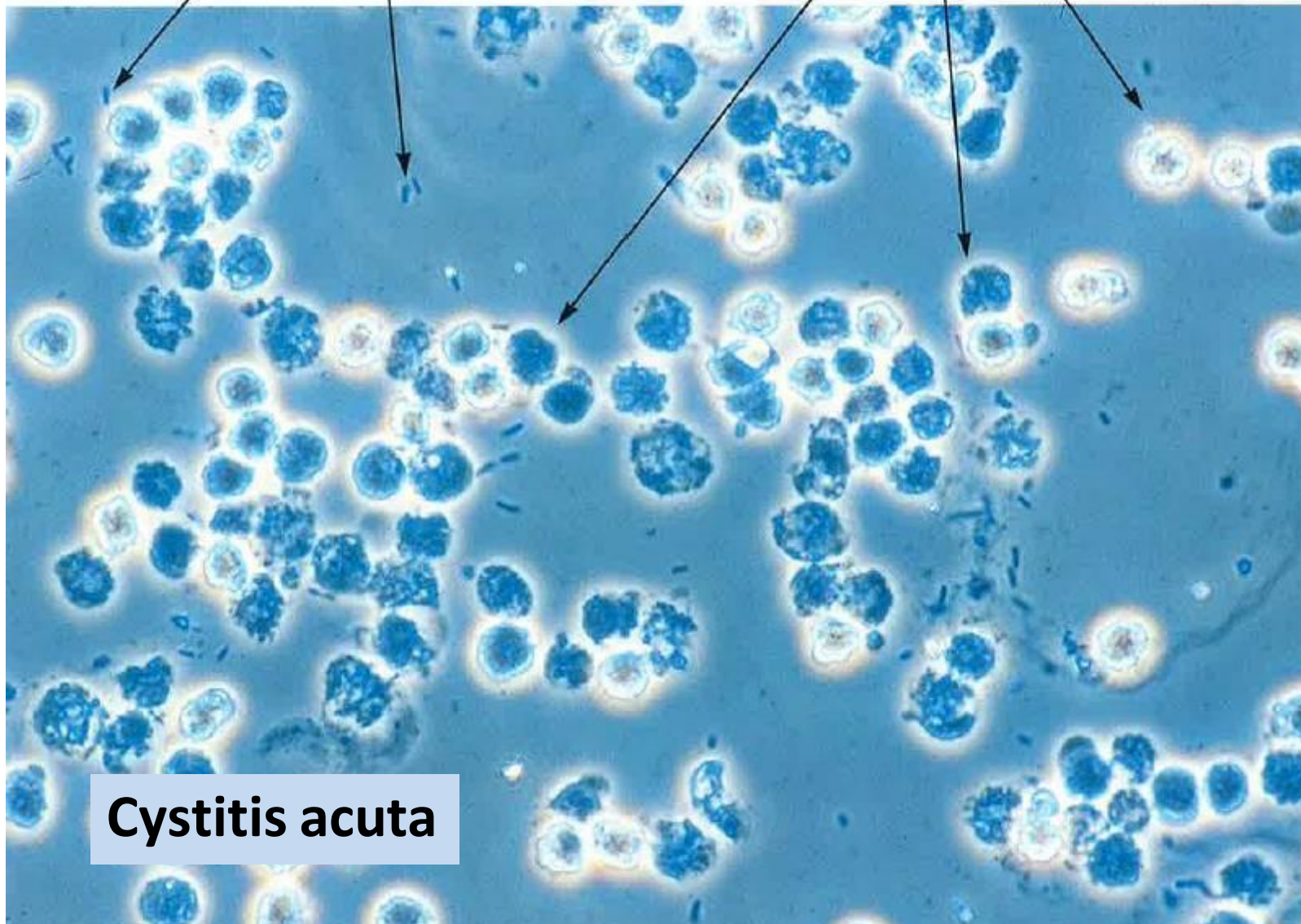

bakterier (stave)

"klæber" til leukocyterne

leucocyter

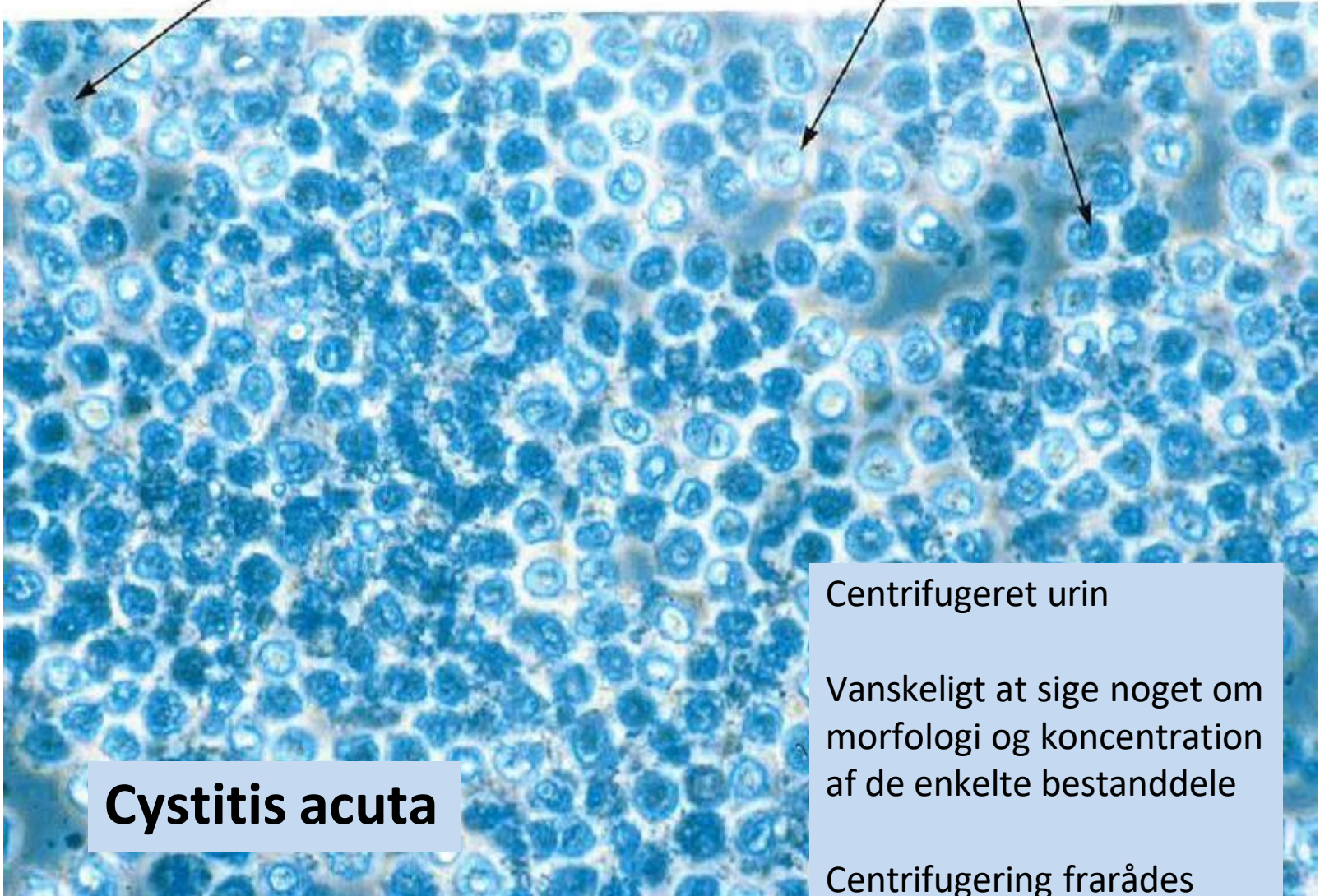
Varierende morfologi

Cystitis acuta

bakterier

leucocyter

Cystitis acuta

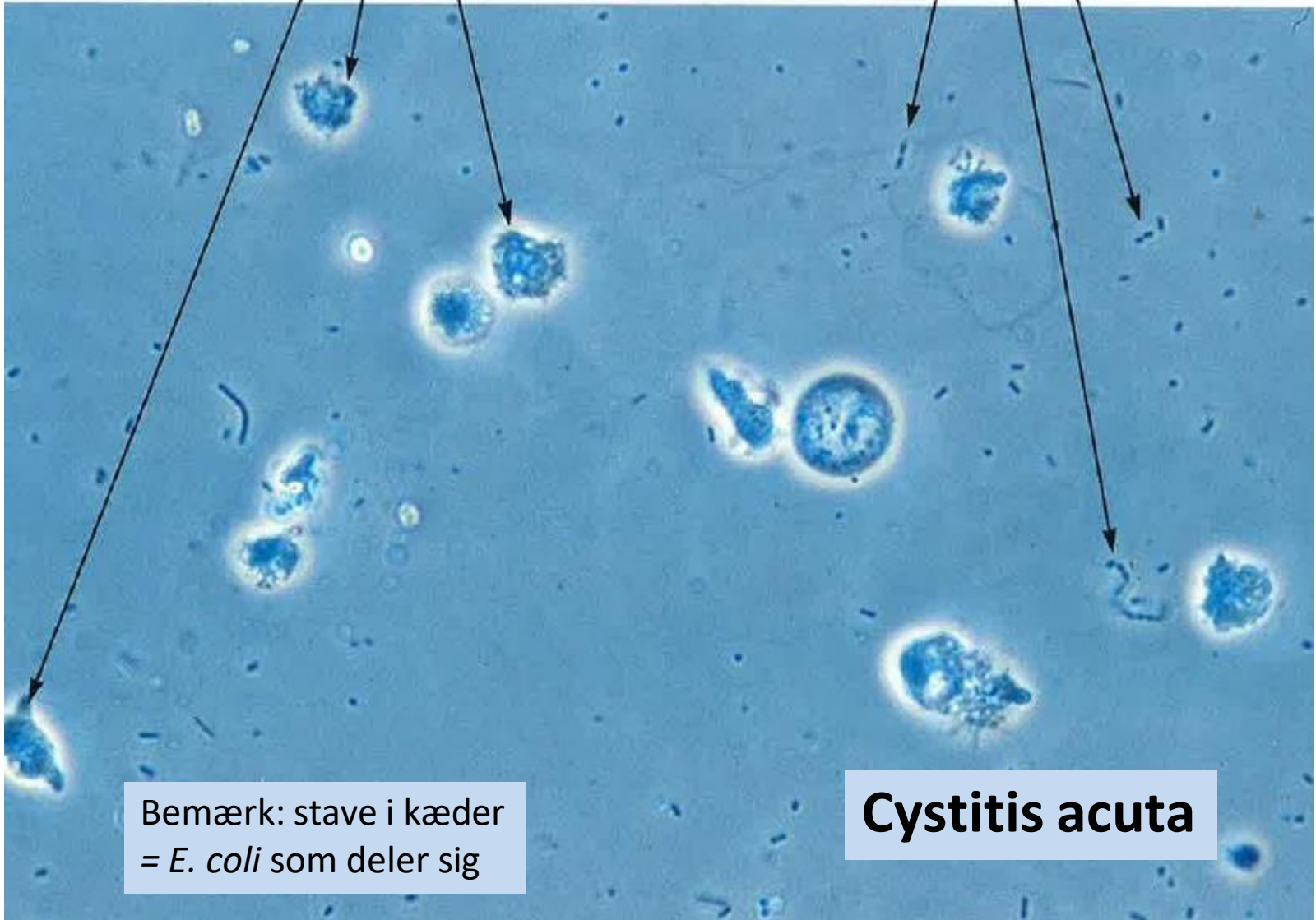
Centrifugeret urin

Vanskeligt at sige noget om morfologi og koncentration af de enkelte bestanddele

Centrifugering frarådes

leucocyter

bakterier

Bemærk: stave i kæder
= *E. coli* som deler sig

Cystitis acuta

leucocyter

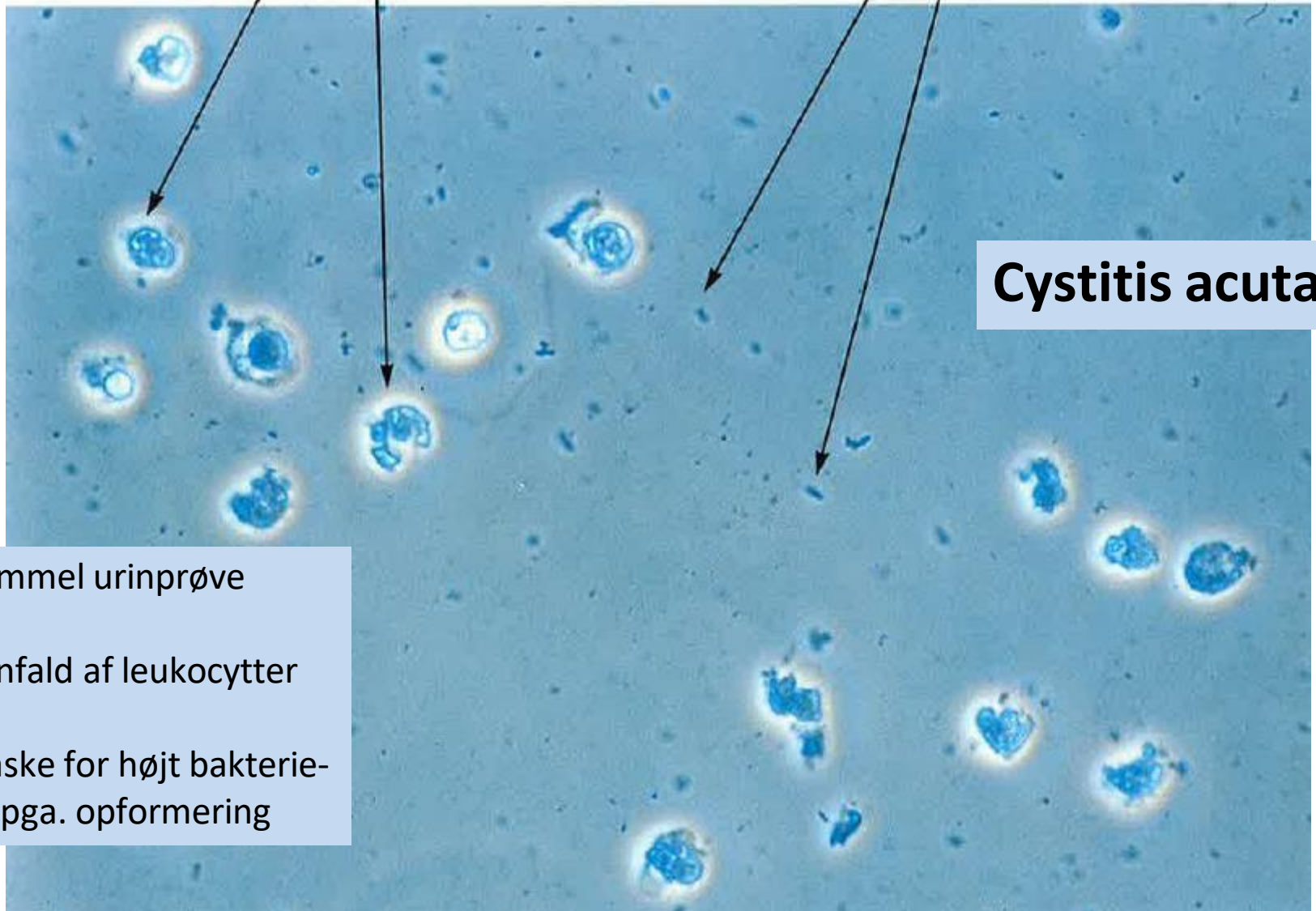
bakterier

Cystitis acuta

Gammel urinprøve

Henfald af leukocyter

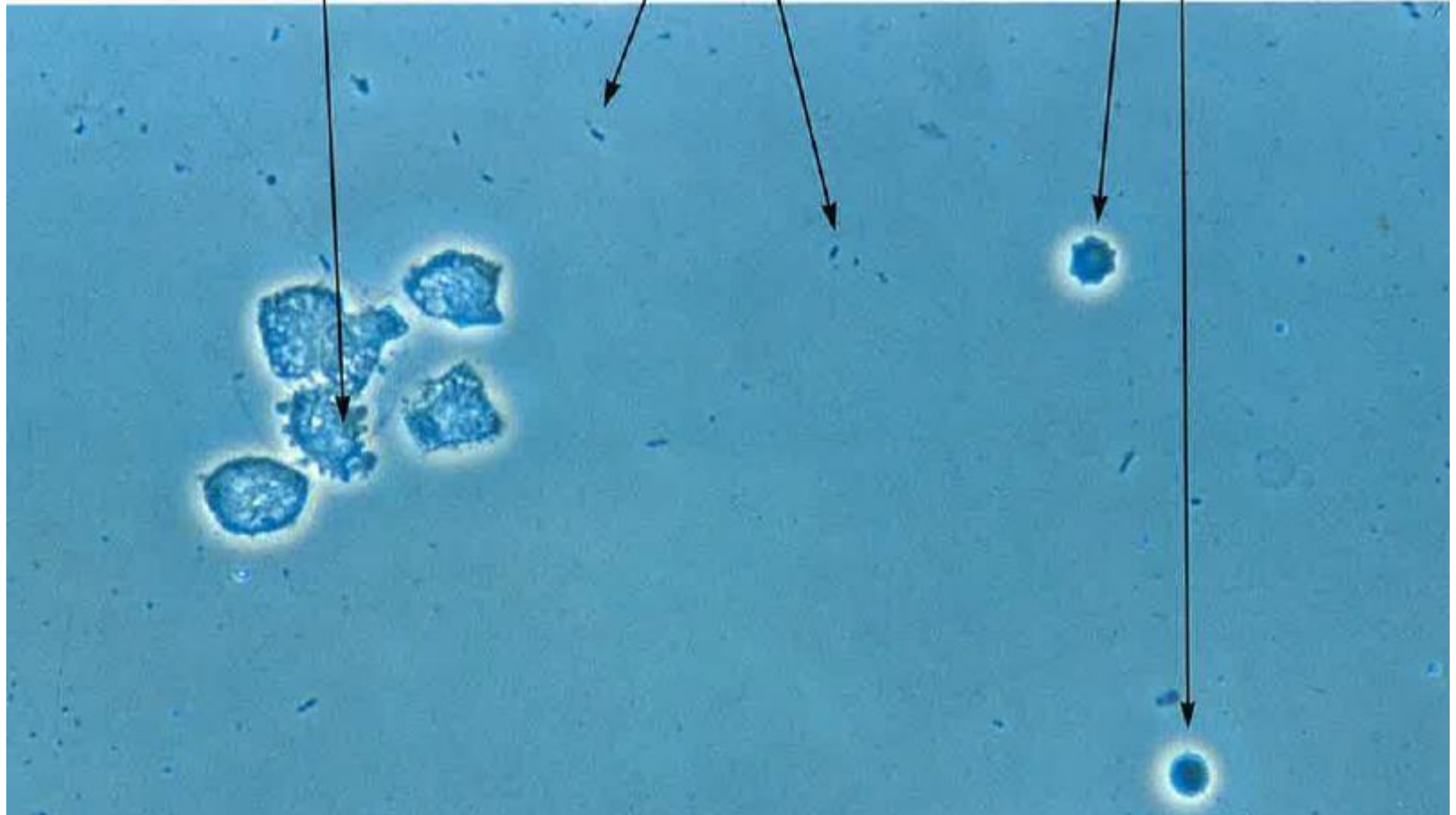
Måske for højt bakterie-
tal pga. opformering

leucocyter

bakterier

erythrocyter

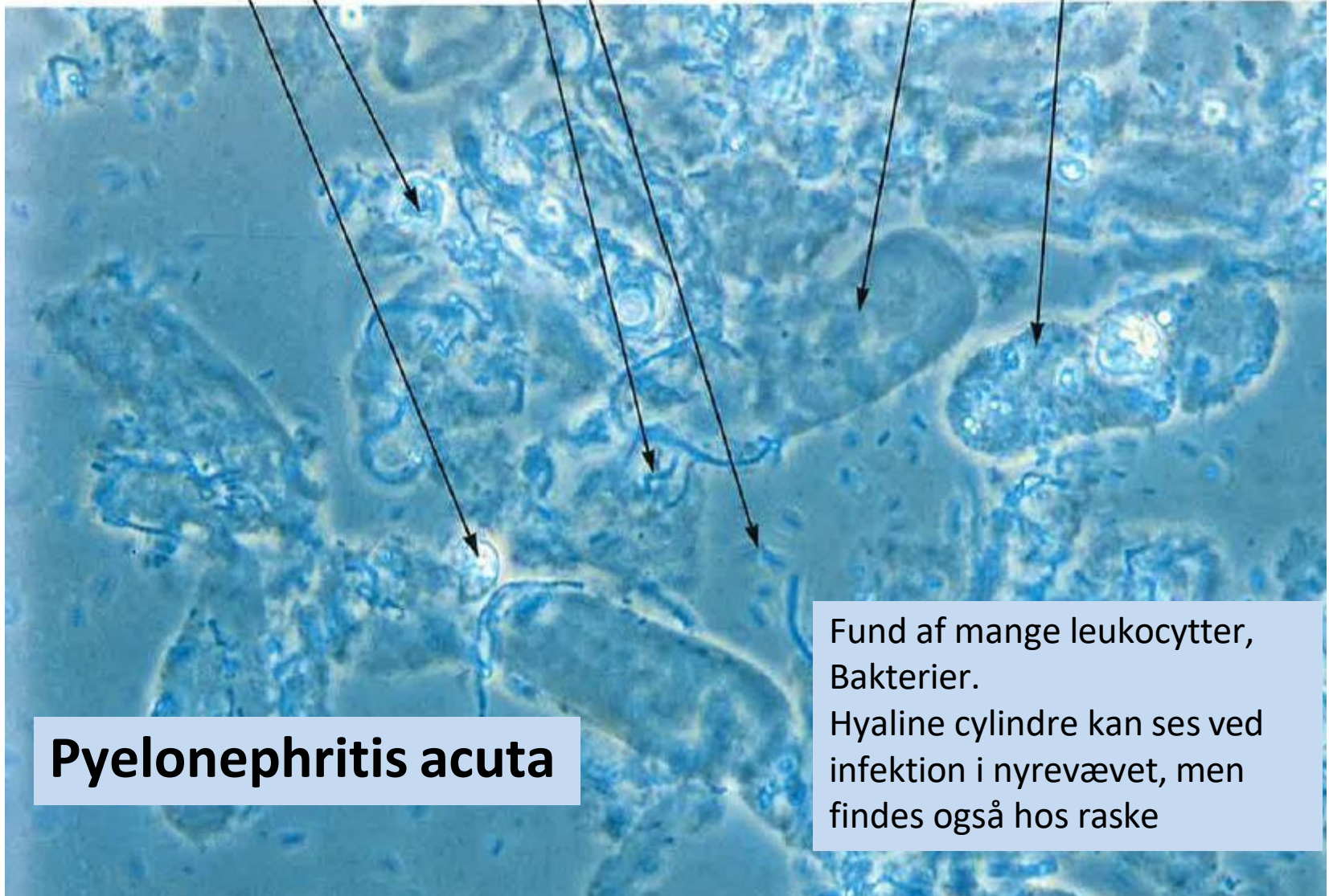
Cystitis acuta

Hæmorrhagisk cystitis
Erythrocytter er mindre end
leukocytter og er kerneløse

leucocyter

bakterier

hyaline cylindre

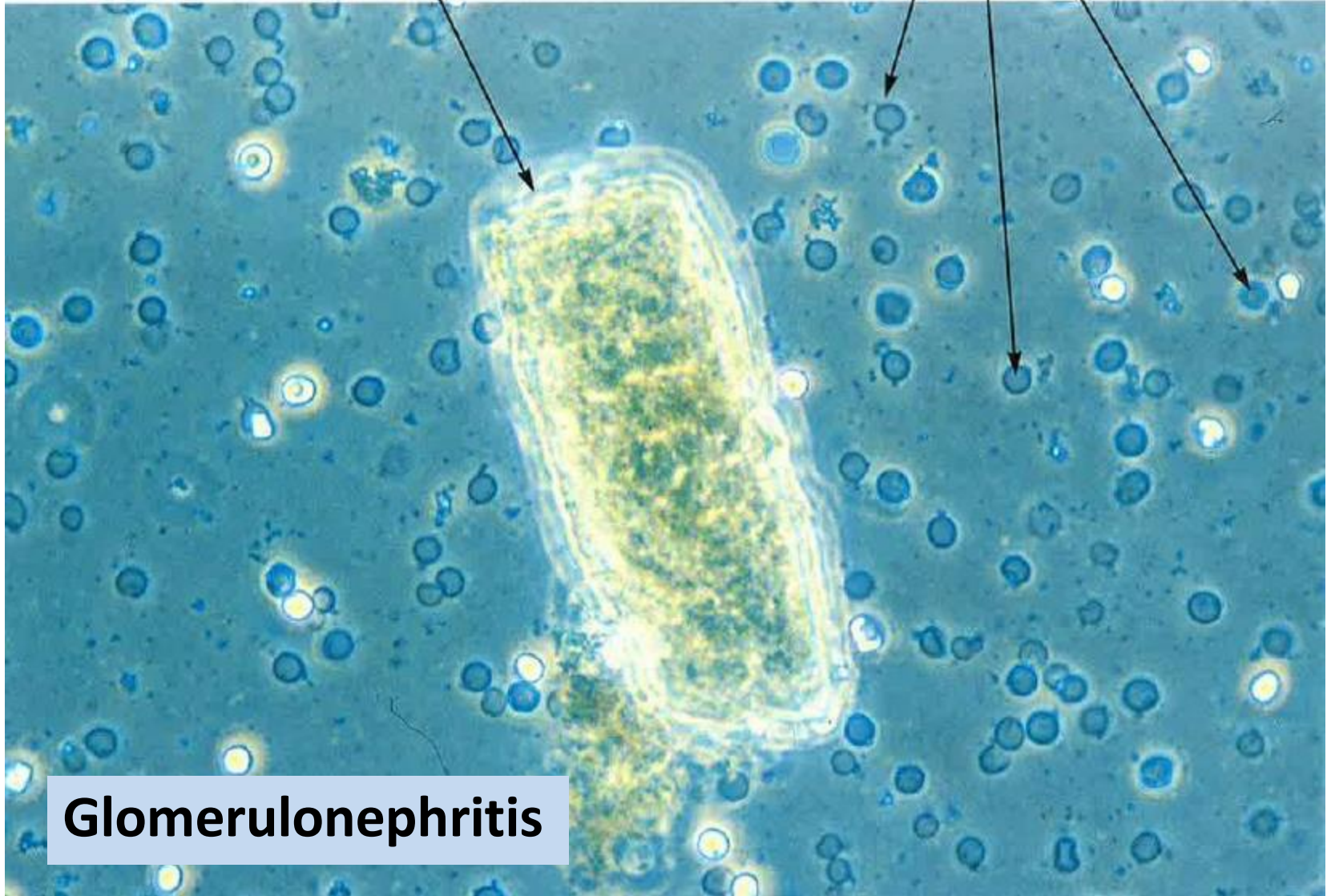
Pyelonephritis acuta

Fund af mange leukocyter,
Bakterier.

Hyaline cylindre kan ses ved
infektion i nyrevævet, men
findes også hos raske

erythrocyt cylinder

erythrocyte

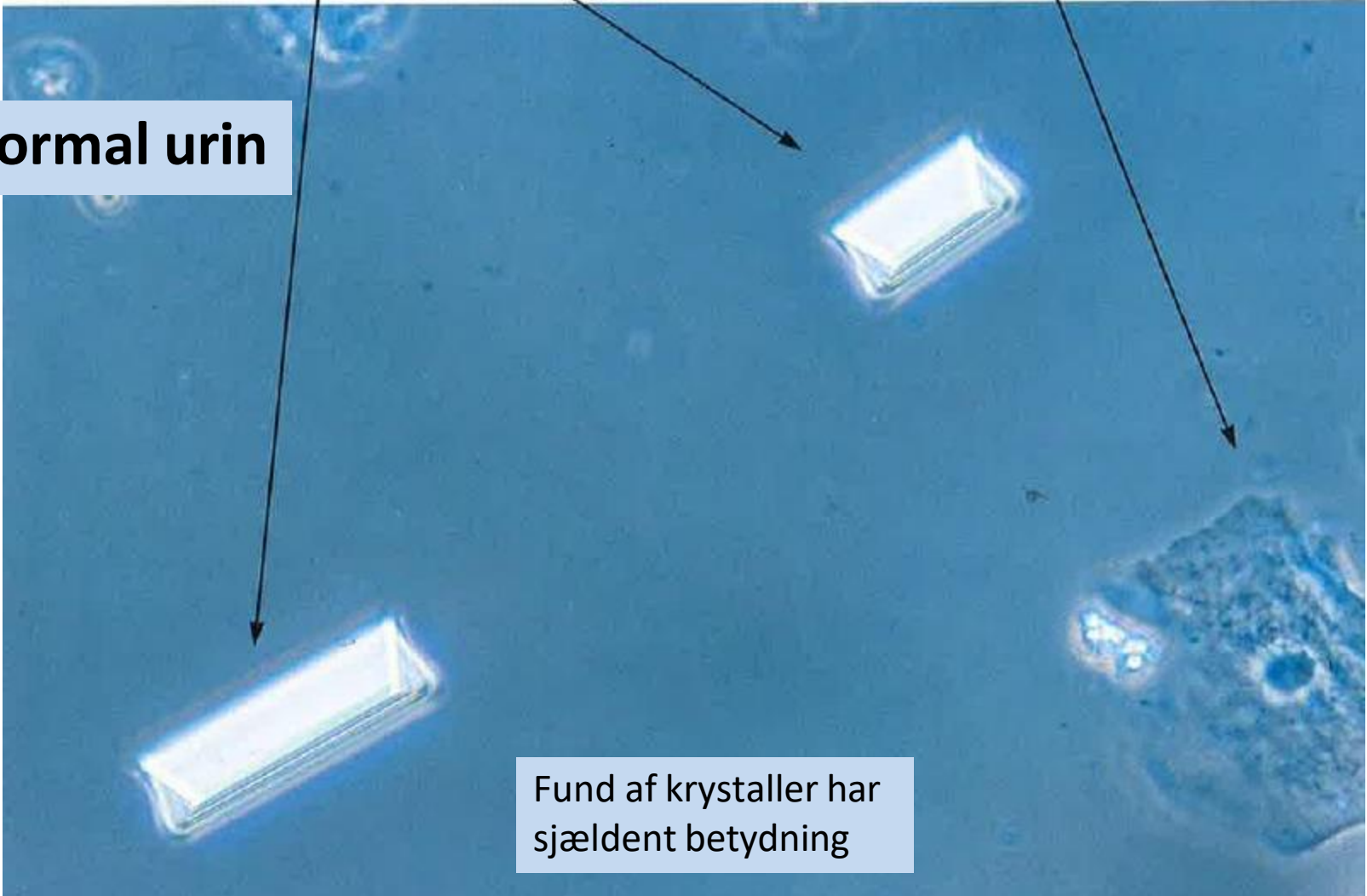

Glomerulonephritis

phosfat krystaller

epitelcelle

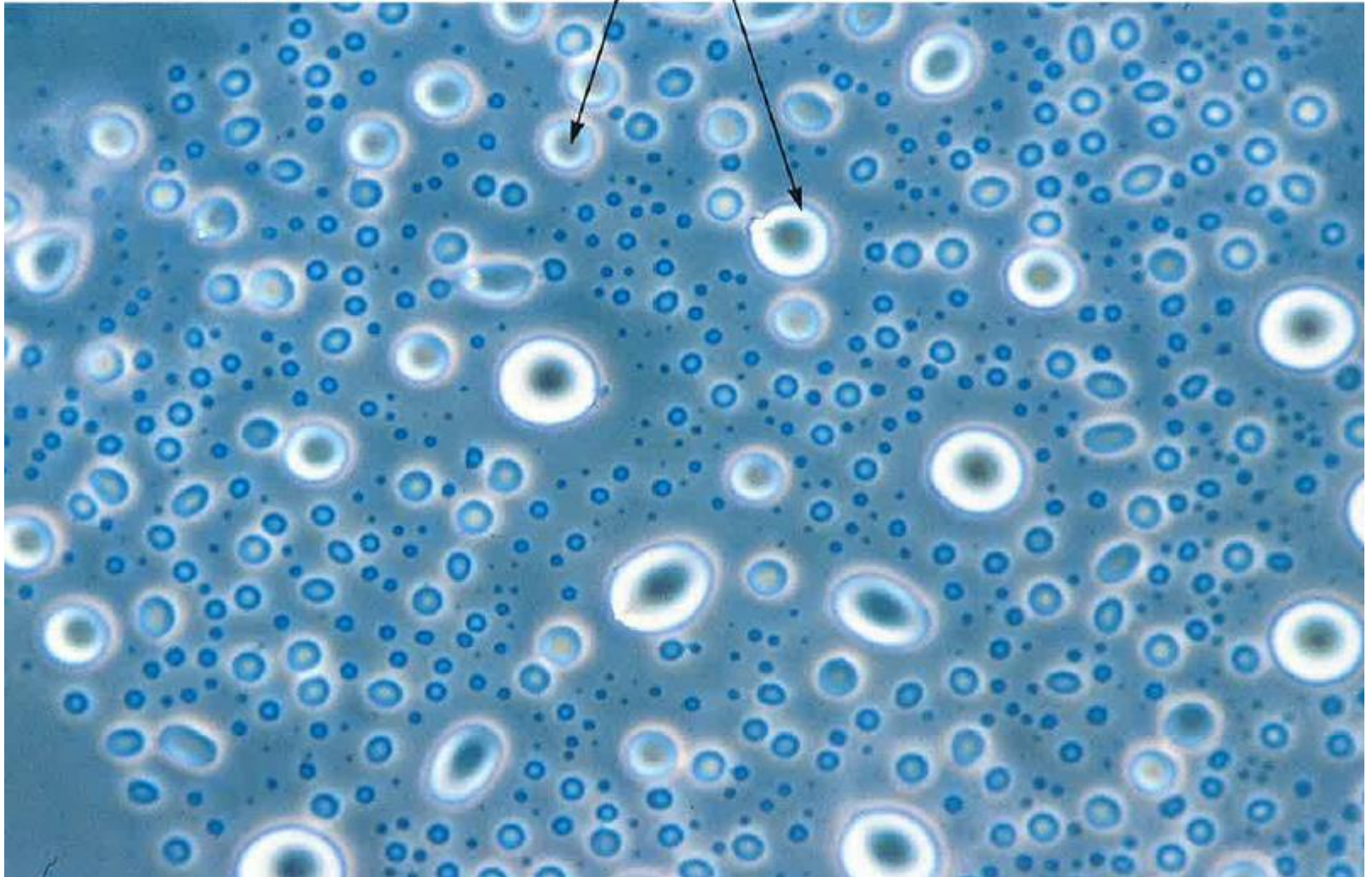
Normal urin

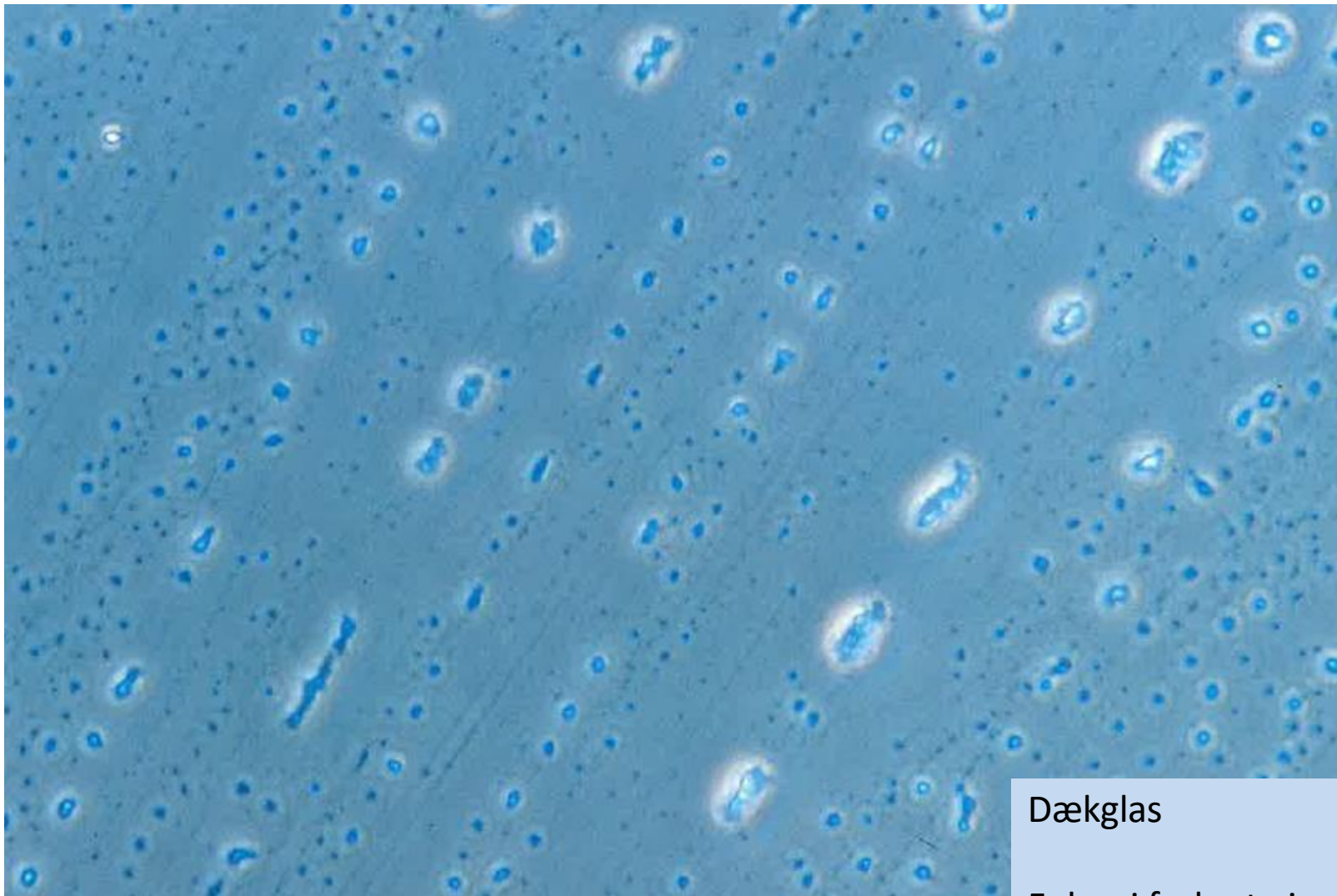

Fund af krystaller har sjældent betydning

luftblærer

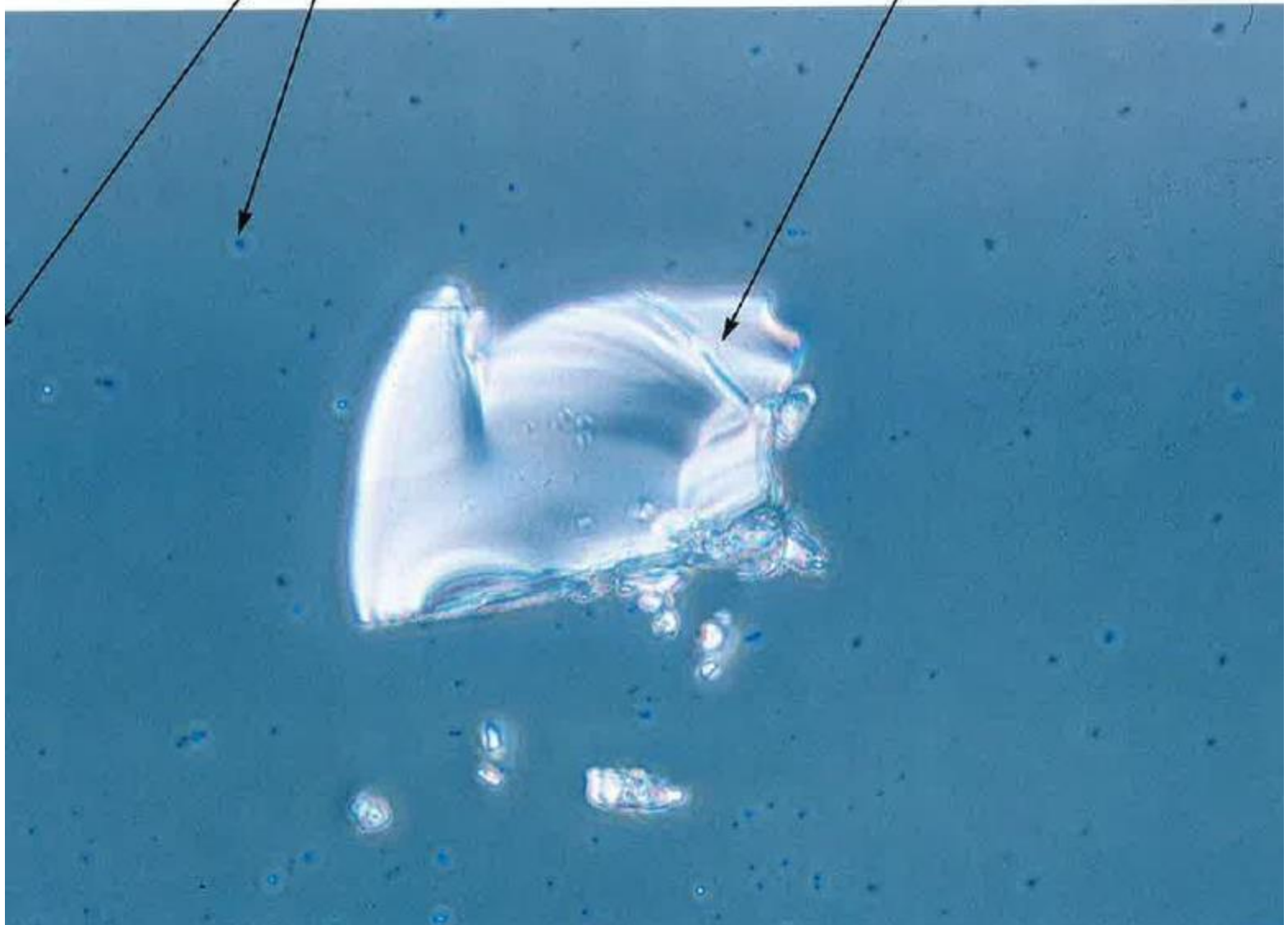

Dækglas

Fokus i forkert niveau

bakterier

glasskår (artefakt)

Mikroskopi af wet smear

Diagnostik ved flour vaginalis

Fluor vaginalis

årsager

- **Vaginose/Vaginitis**

- Bakteriel vaginose (gardnerella, mobiluncus m.m) = BV
- Candida
- Trichomonas
- E. coli
- Andre

- **Cervicitis**

- Gonorré
- Klamydia
- Mykoplasma

Fluor vaginalis

årsager

- Non infektiøse
  - Fysiologisk
  - Atrofi
  - Allergi
  - Fremmedlegemer
  - Neoplasi
- Urinvejsinfektioner
- Herpes
- Syfilis

Den normale vaginalflora

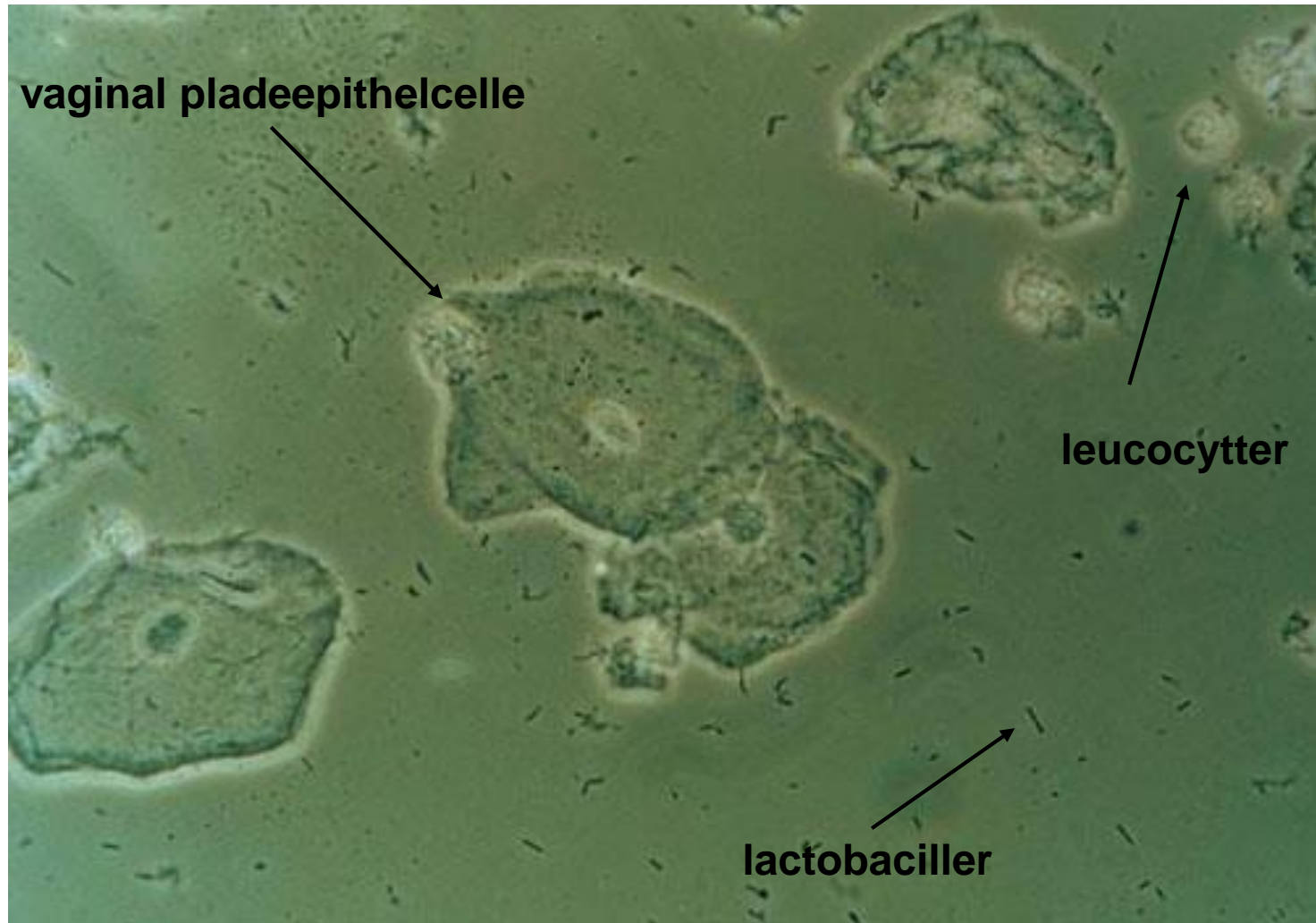
10^8-10^9	Lactobaciller !!	100%
10^4-10^6	Corynebakterier	75%
10^4-10^6	Koagulase negative Staphylococcer	10-90%
10^4-10^5	Streptococcer gr B Gravide!!	10-35%
10^2-10^5	Gardnerella vaginalis	10-20%
10^8-10^9	Peptococ, Peptostreptococ, Bacteroides	70-90%
10^2-10^5	Gærceller (Candida)	10-25%

Typiske fund ved gynækologisk undersøgelse hos kvinder

		Normal fund	Bakteriel vaginose	Trichomonas vaginalis	Candida
Vaginal-sekret	farve	klar/hvid	gråhvid	gulgrøn	hvid
	konsistens	inhomogen	homogen	homogen	inhomogen
	pH	3,5	>4,5	>4,5	4,5
	lugt	ingen	fiskeagtig	evt. rådden	ingen/evt.sødlig
	Amin test	negativ	positiv	evt. positiv	negativ
Vaginalvæg		normal	normal	inflammeret	inflammeret
Mikroskopi	leukoytter	Ingen/få	Ingen/få	mange	få
	pladeepithelceller	mange	mange	få	mange
	bakterier	store stave	Cocco-baciller	blandet	store stave
	gær	få	ingen	ingen	gær og/eller hyfer
	Trichomonas vaginalis	ingen	ingen	til stede	ingen
	Clue cells	ingen	ofte	ingen	ingen
Dyrkning		nej	nej	evt	evt

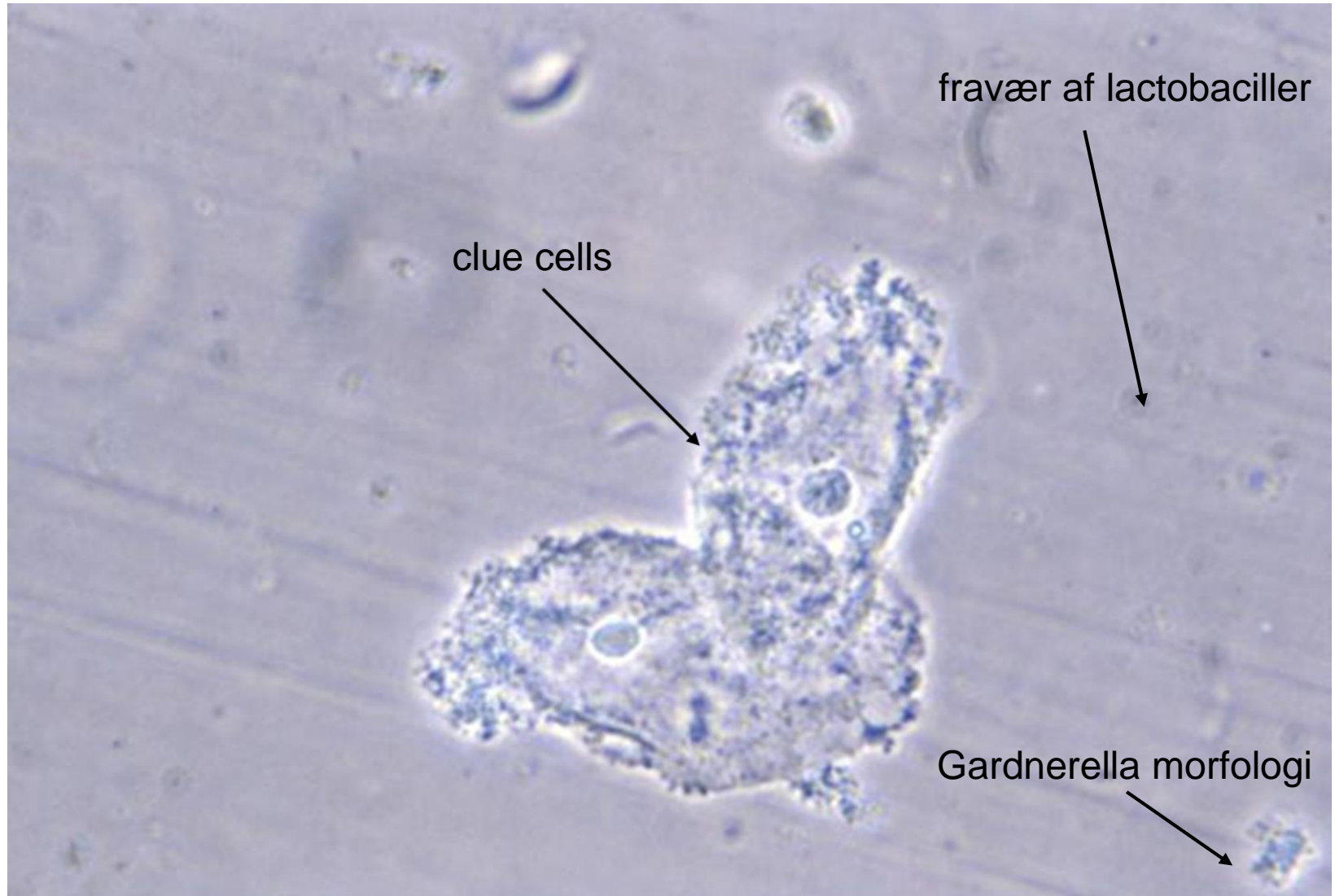
Normal vaginalflora

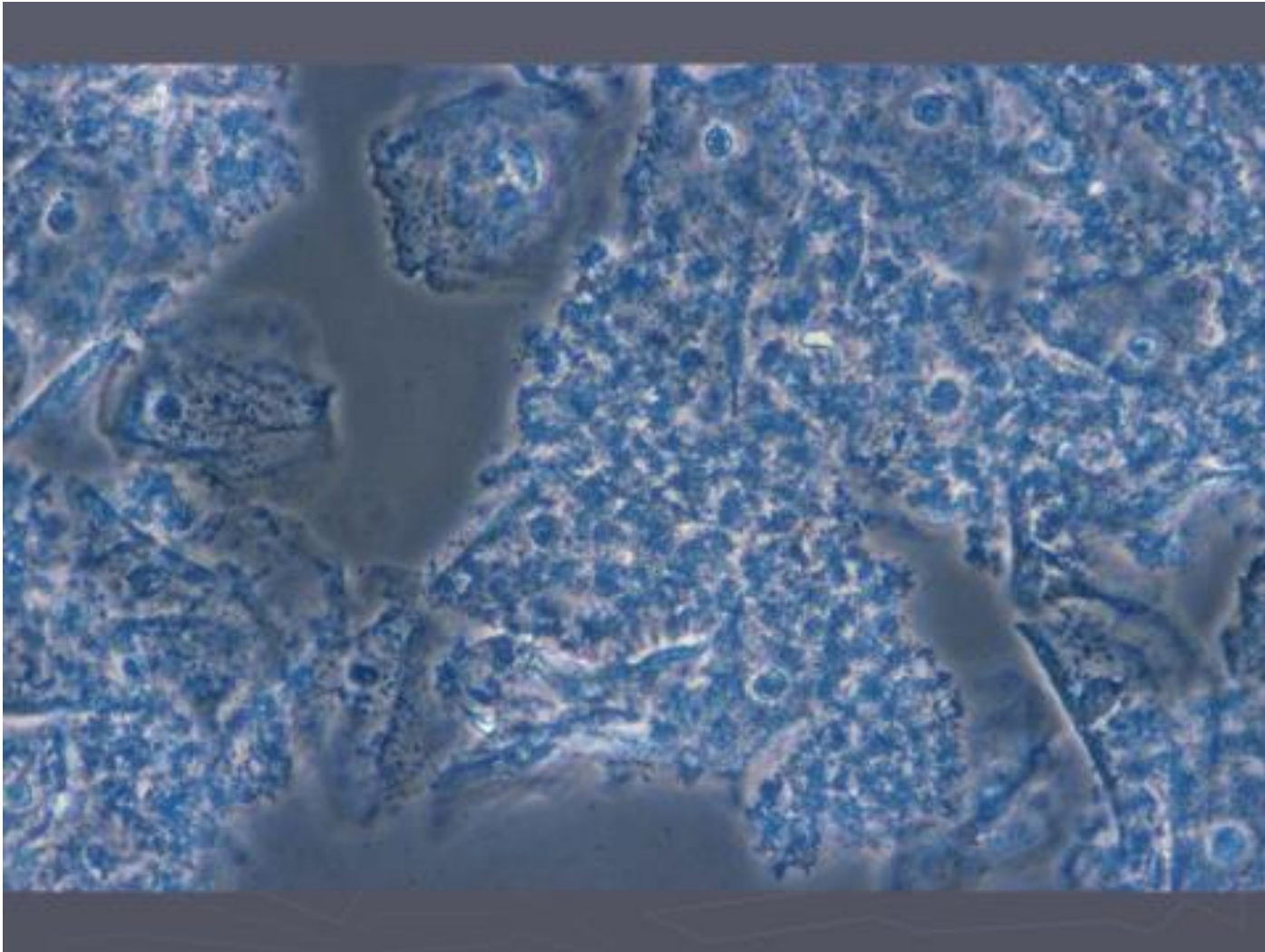
Typiske fund ved gynækologisk undersøgelse hos kvinder

		Normal fund	Bakteriel vaginose	Trichomonas vaginalis	Candida
Vaginal-sekret	farve	klar/hvid	gråhvid	gulgrøn	hvid
	konsistens	inhomogen	homogen	homogen	inhomogen
	pH	3,5	>4,5	>4,5	4,5
	lugt	ingen	fiskeagtig	evt. rådden	ingen/evt.sødlig
	Amin test	negativ	positiv	evt. positiv	negativ
Vaginalvæg		normal	normal	inflammeret	inflammeret
Mikroskopi	leukoytter	Ingen/få	Ingen/få	mange	få
	pladeepithelceller	mange	mange	få	mange
	bakterier	store stave	Cocco-baciller	blandet	store stave
	gær	få	ingen	ingen	gær og/eller hyfer
	Trichomonas vaginalis	ingen	ingen	til stede	ingen
	Clue cells	ingen	ofte	ingen	ingen
Dyrkning		nej	nej	evt	evt

Bakteriel vaginose

Bakteriel vaginose

Bakteriel vaginose = BV

- Ikke infektion
  - Slimhinden er normal, uden inflammation
- Ændring af bakteriefloraen i vagina
  - Laktobaciller
  - Gardnerella
  - Mobiluncus
  - Anaerobe
  - Mycoplasma

Bakteriel vaginose = BV

- **Diagnose (Amsels kriterier)**
  - Tyndtflydende homogen konsistens af flour
  - Positiv amintest (KOH)
  - Clue-cells ved mikroskopi
  - pH>4,5 i vaginalsekretet

3 ud af 4 kriterier skal være opfyldt

Omregningskema til tolkning af mikroskopi af vaginal sekret for bakteriel vaginose

	Antal/synsfelt	Score
Laktobaciller	0	4
	1-5	3
	6-15	2
	16-30	1
	>30	0
<i>Gardnerella</i>	0	0
	1-5	1
	6-15	2
	16-30	3
	>30	4
Clue cells	0	0
	1-4	1
	>4	2
Score ialt		

Tolkning af fund

- **Score ≥ 8 : Bakteriel vaginose**
- **Score 5 -7: Intermediær tilstand**
(prøve gentages senere ved fortsatte symptomer)
- **Score ≤ 4 : Normal vaginal flora**

Bakteriel vaginose = BV

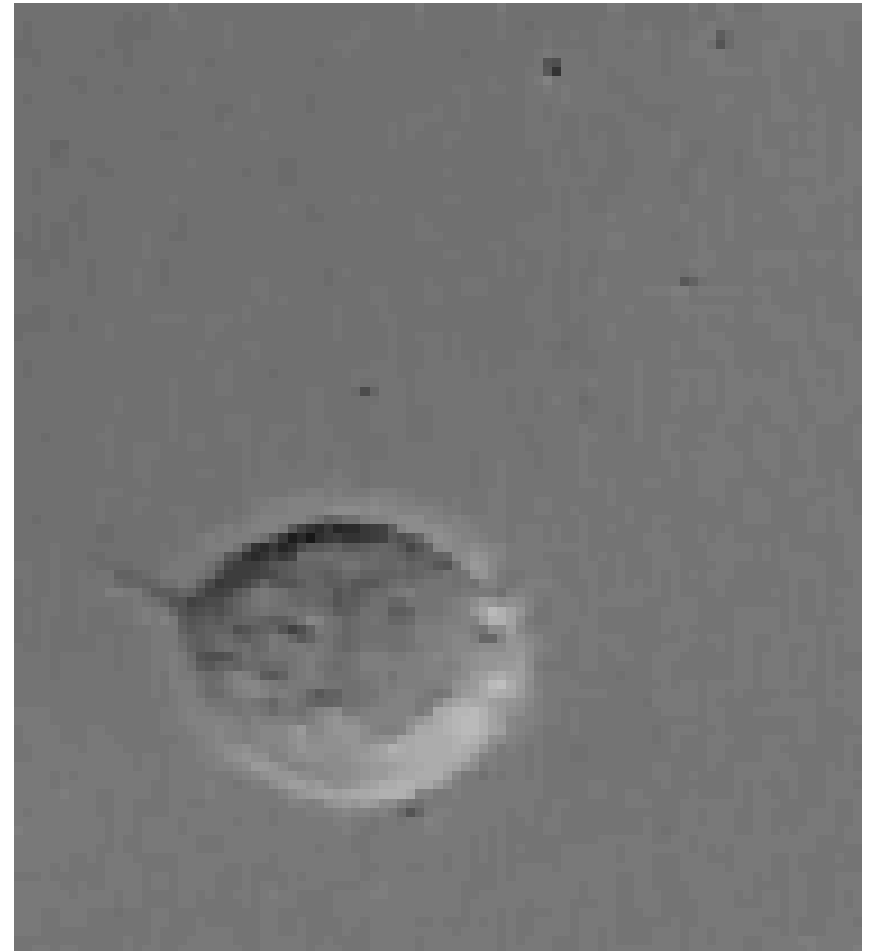
- Behandlingsmål:
  - Hos den ikke-gravide kvinde er målet at fjerne symptomerne.
  - Hos den gravide kvinde tillige at reducere risikoen for evt. graviditets- og fødselskomplikationer. (Præterm fødsel)
  - Før intrauterine indgreb (kirurgisk abort, spiraloplægning) er målet at forhindre infektion efter indgrebet.

Typiske fund ved gynækologisk undersøgelse hos kvinder

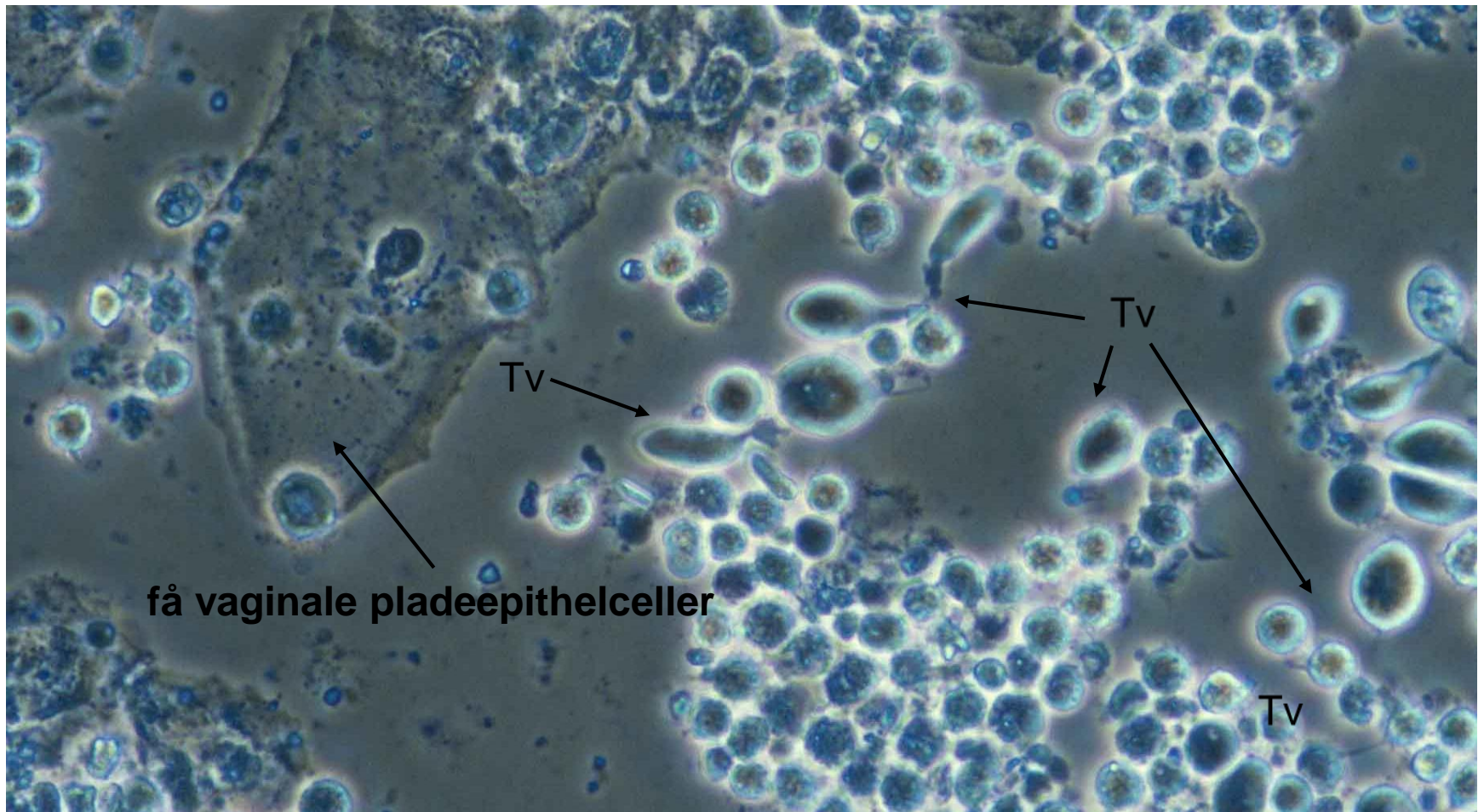
		Normal fund	Bakteriel vaginose	Trichomonas vaginalis	Candida
Vaginal-sekret	farve	klar/hvid	gråhvid	gulgrøn	hvid
	konsistens	inhomogen	homogen	homogen	inhomogen
	pH	3,5	>4,5	>4,5	4,5
	lugt	ingen	fiskeagtig	evt. rådden	ingen/evt.sødlig
	Amin test	negativ	positiv	evt. positiv	negativ
Vaginalvæg		normal	normal	inflammeret	inflammeret
Mikroskopi	leukoytter	Ingen/få	Ingen/få	mange	få
	pladeepithelceller	mange	mange	få	mange
	bakterier	store stave	Cocco-baciller	blandet	store stave
	gær	få	ingen	ingen	gær og/eller hyfer
	Trichomonas vaginalis	ingen	ingen	til stede	ingen
	Clue cells	ingen	ofte	ingen	ingen
Dyrkning		nej	nej	evt	evt

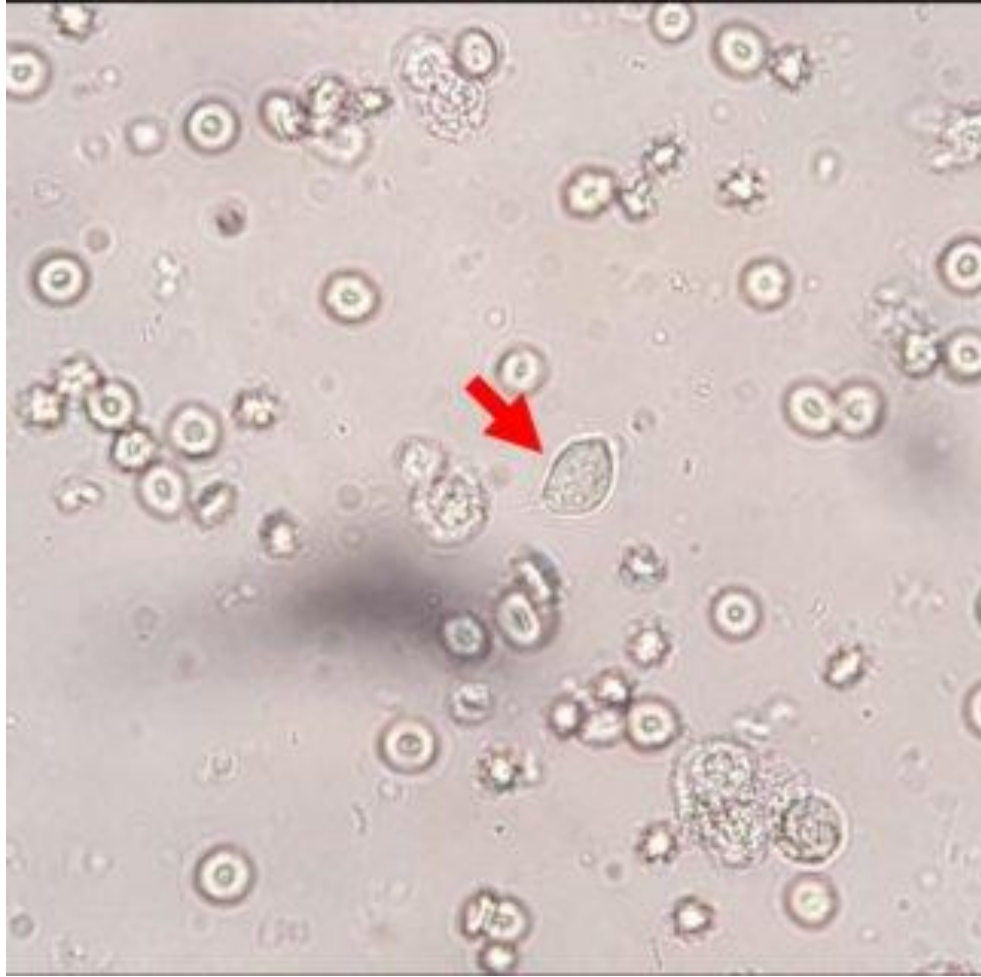
Trichomonas vaginalis

- Sjældnen i almen praksis
  - Tv er en parasit/flagellat
  - Giver ildelugtende grønligt fluor vaginalis
  - Giver svie, kløe og dyspareuni
- Diagnosen
  - Røde irriterede slimhinder (inflammation)
  - Rigeligt fluor ved GU
  - Typiske flagellater og mange leukocytter ved wet-smear
  - Positiv amintest

Trichomonas vaginalis

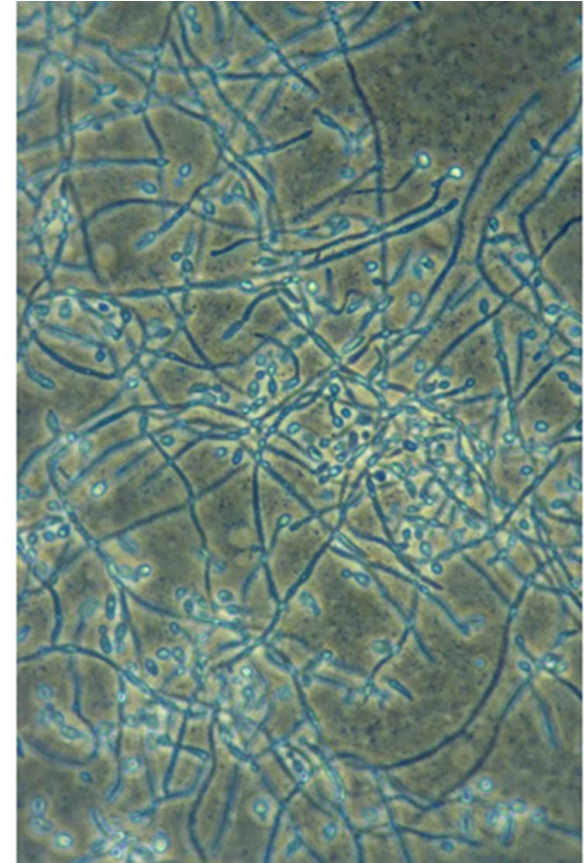

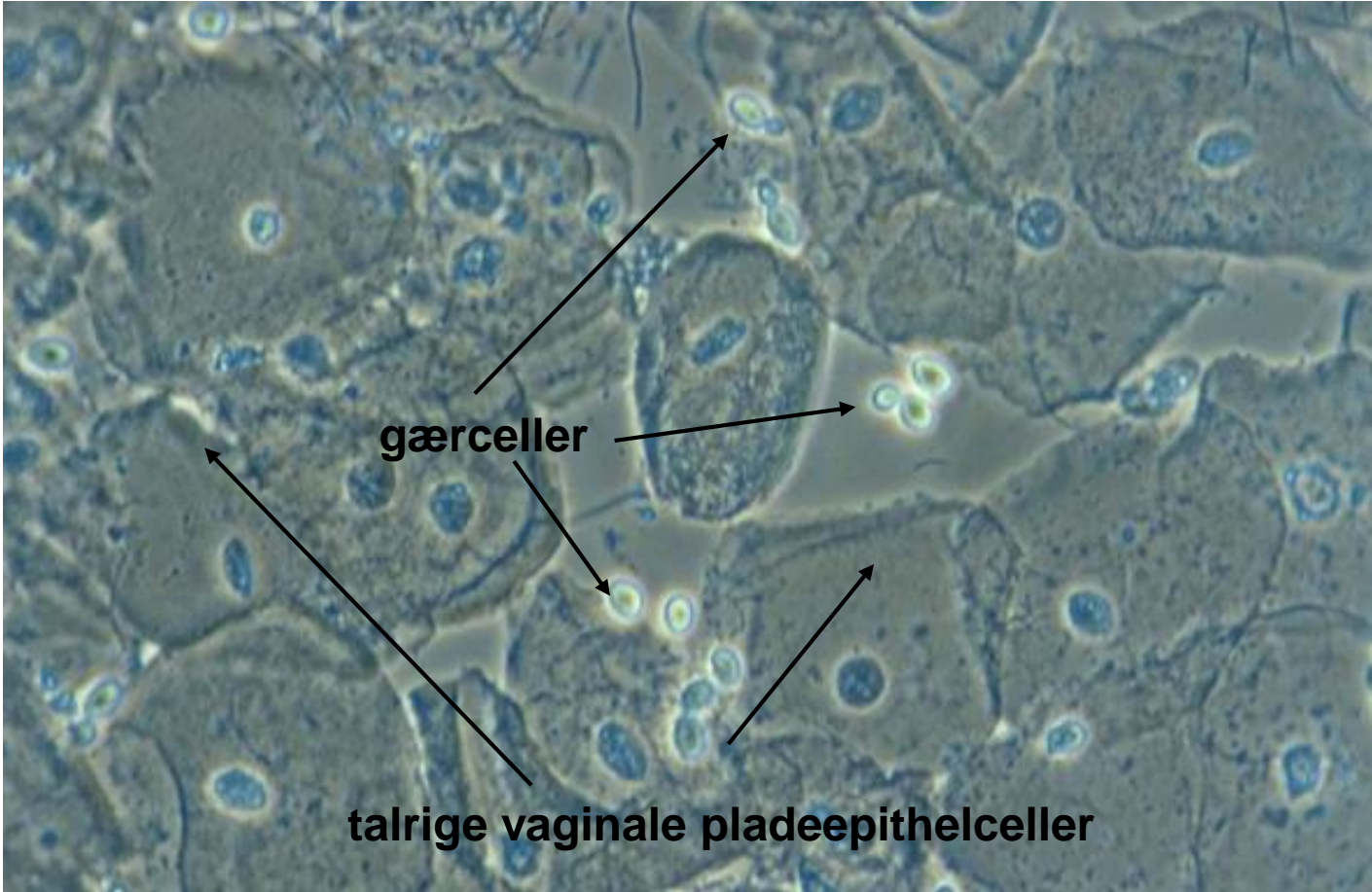
Typiske fund ved gynækologisk undersøgelse hos kvinder

		Normal fund	Bakteriel vaginose	Trichomonas vaginalis	Candida
Vaginal-sekret	farve	klar/hvid	gråhvid	gulgrøn	hvid
	konsistens	inhomogen	homogen	homogen	inhomogen
	pH	3,5	>4,5	>4,5	4,5
	lugt	ingen	fiskeagtig	evt. rådden	ingen/evt.sødlig
	Amin test	negativ	positiv	evt. positiv	negativ
Vaginalvæg		normal	normal	inflammeret	inflammeret
Mikroskopi	leukoytter	Ingen/få	Ingen/få	mange	få
	pladeepithelceller	mange	mange	få	mange
	bakterier	store stave	Cocco-baciller	blandet	store stave
	gær	få	ingen	ingen	gær og/eller hyfer
	Trichomonas vaginalis	ingen	ingen	til stede	ingen
	Clue cells	ingen	ofte	ingen	ingen
Dyrkning		nej	nej	evt	evt

Svampeinfektion

- Næsthøypigste vaginal infektion
  - 80 % er *Candida albicans*
- Asymptomatiske tilfælde
  - vaginose
- Oftest gener med kløe/svie/brænden
  - vaginitis
- Ved mikroskopi (KOH-præp) ses sporer og/eller hyfer

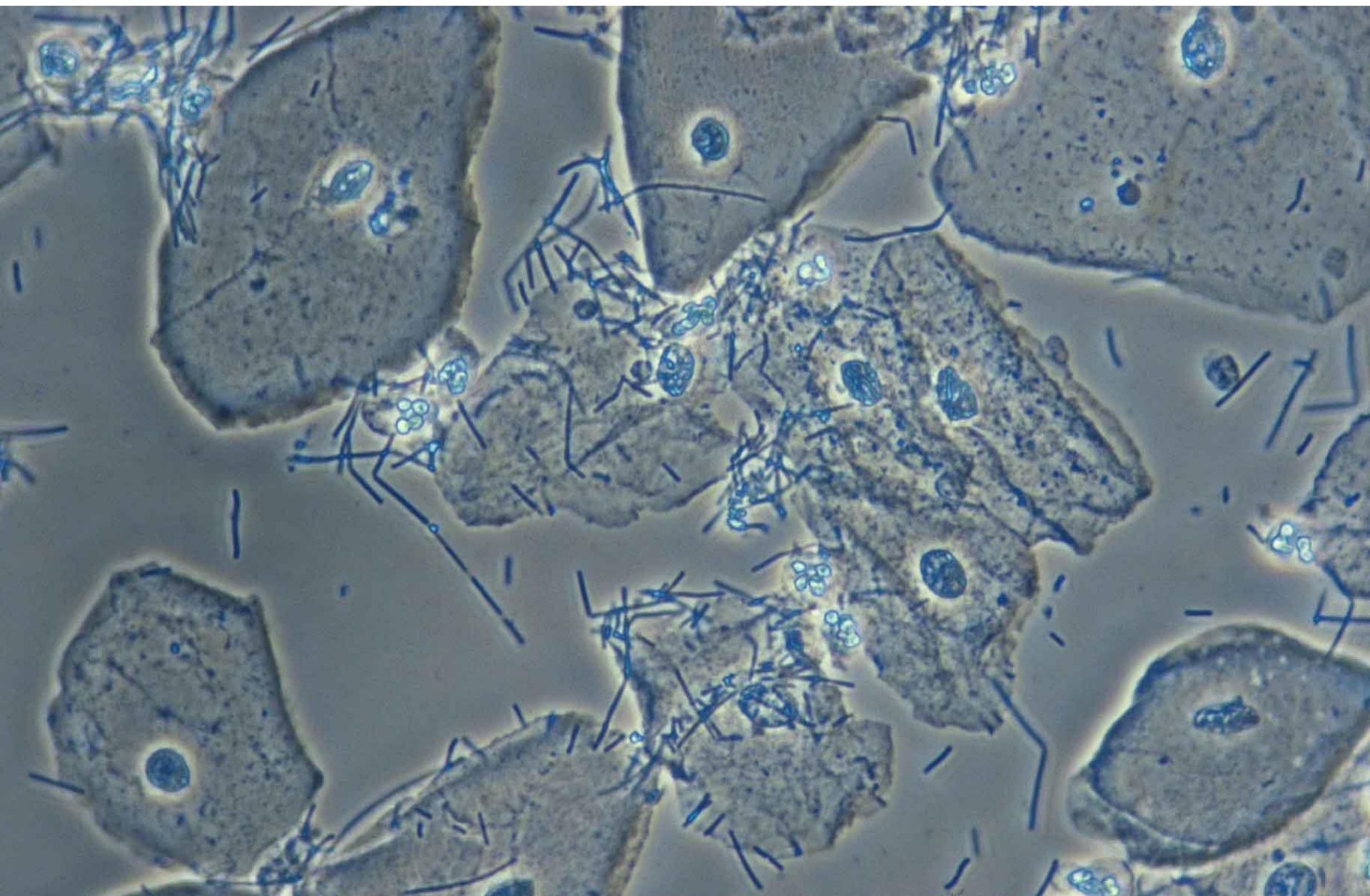

gærceller

talrige vaginale pladeepithelceller

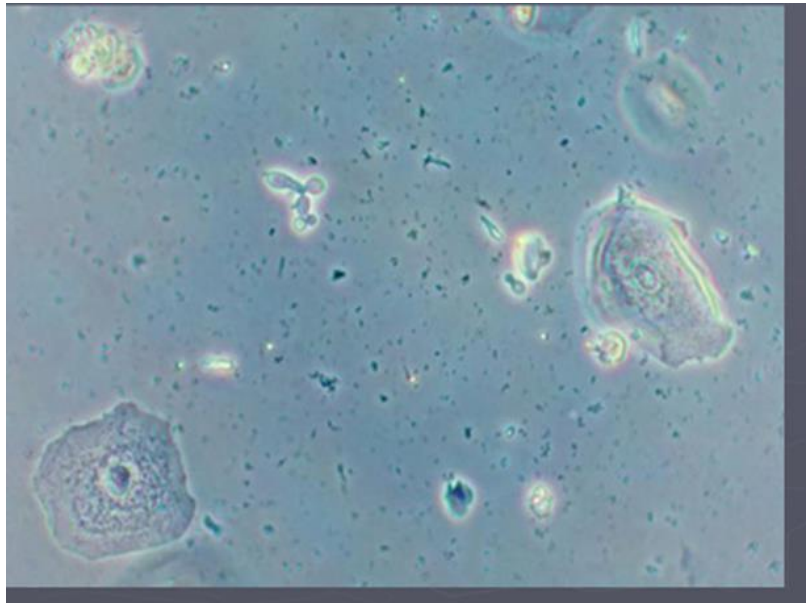
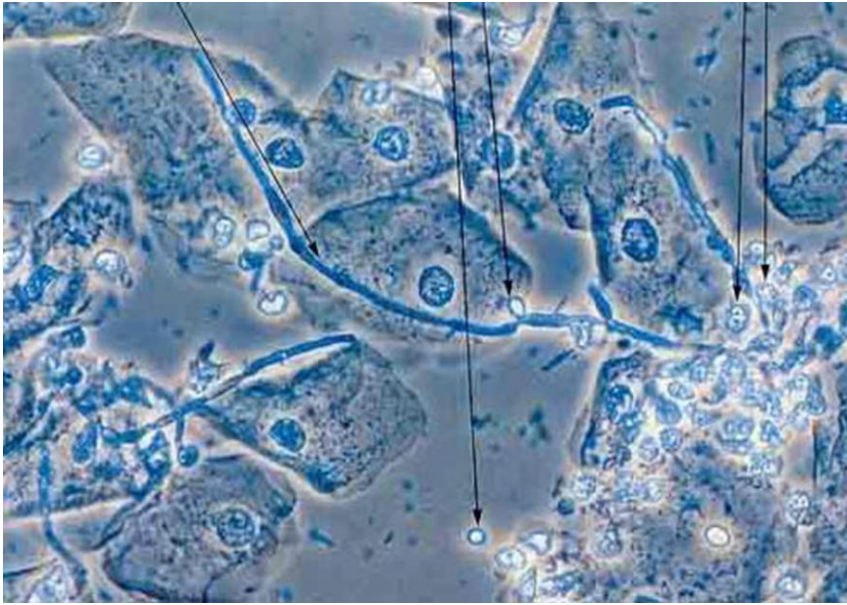

Hvordan udføres wet-smear?

- Vatpind fugtes med fysiologisk saltvand
- Dyppes i vaginal-sekret/cervix-sekret
- Afsættes på objektglas i to dråber saltvand
- Det ene præparat tilsættes en dråbe KOH(10-30%)
- Dækglas på
- Mikroskopi i fasekontrast (400x)
- www.mikroskopi.dk
- [Diagnostik af vaginalt udflåd | Ugeskriftet.dk](http://Diagnostik%20af%20vaginalt%20udfl%C3%A5d%20|%20Ugeskriftet.dk)

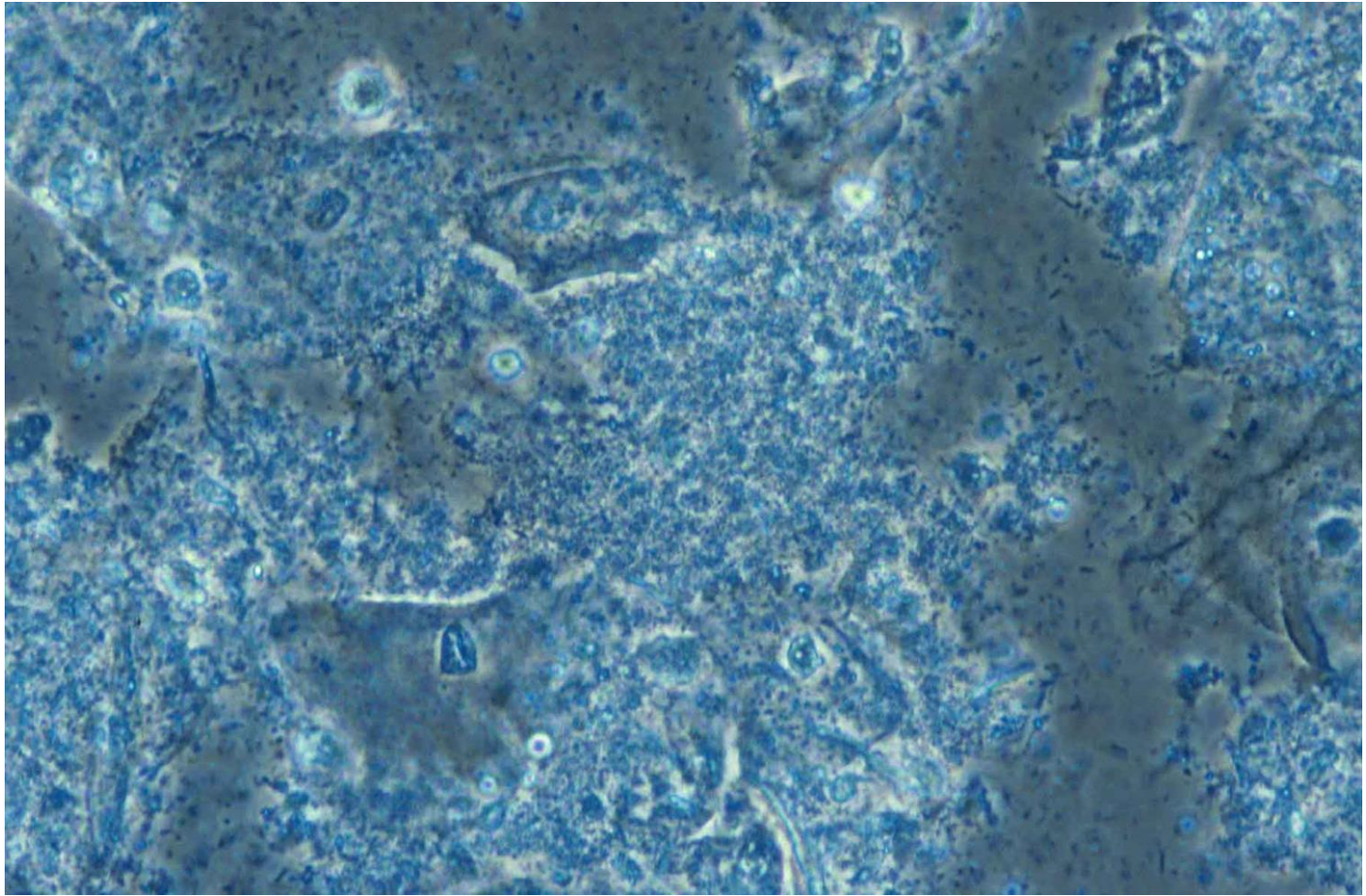
Case

- **28-årig kvinde**
  - Henvender sig pga. kløe og brænden i vulva/vagina
  - Mest udtalt midt i sin menstruationscyklus, men nu så generende at hun ønsker det undersøgt
  - Der laves GU og udtages vaginalsekret til wet smear

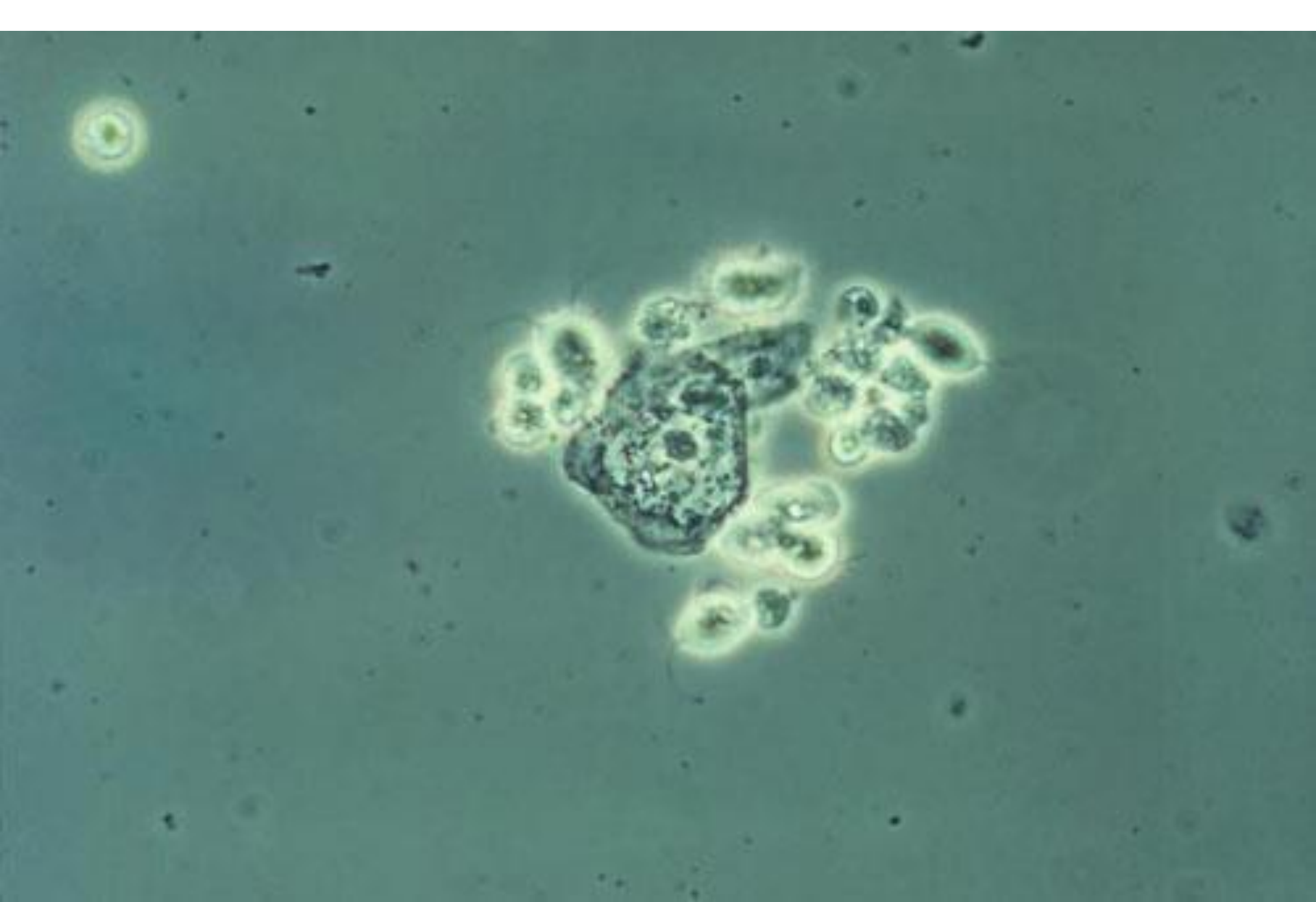
Case

- **35-årig kvinde**
  - Henvender sig pga. ildelugtende udflåd
  - Det er specielt slemt de sidste dage i menstruationen
  - Hun har ikke andre symptomer
  - Der laves GU og udtages vaginalsekret til wet smear

Case

- **45-årig kvinde**
  - Henvender sig pga. tiltagende udflåd gennem den sidste uge. Det lugter grimt og er nu så voldsomt at hun må gå med bind
  - Der laves GU og udtages vaginalsekret til wet smear

Se video

